

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Apendix. Quando teneatur ad Restitutionem Iudex, Advocatus & Testis, &
de eorum forma procedendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

esse potest, cum eadem sit utriusque fors, & unusquisque exponatur eidem periculo amittendi partem re verâ sibi competentem, vel fortunæ laerandi, quæ ad alium etiam pertinebat. Ergo iustitia, quæ æqualitatem amat, rem inter utrumdividendam dicitur. Hæc ulterius *Moya* pluribus confirmat, quæ loco citato expendi possunt.

Quomodo possit Catholicus excusari à restitutione bonorum Ecclesiasticorum, eorumque fructibus male perceptis, vide supra part. 3. tract. 2. cap. 5. Et quis possit dispensare, & sub qua conditione ut Laicus talia bona retineat, *ibid.* Denique, an & cui restituendum pretium simoniacè acceptum, vide tract. 5. cap. 12. de simonia.

Quomodo per compositionem cum Pontifice possit aliquis liberari à restitutione, quando bona sunt incerti Domini, aut quando hic propter hæresim, aut aliud grave delictum, meretur in penam isto debito privari, videri potest, si res exigat, apud Lessium de just. lib. 2. cap. 16. dubit. 11.

A P P E N D I X

Quando teneatur ad restitutionem Iudex, Advocatus, & Testis: & de forma in Iure procedendi.

Iudex qui condemnat reum vel ex privata scientia, vel ex cognitione per injuriam exorta, tenetur ad restitutionem sive hæredibus, sive alijs quibus per hoc damnum intulit. Ita *Narrus cap. 18. n. 59.* *Sotus de secreto, membro 3. q. 1. n. 5.* *Lessius de Iure lib. 2. cap. 29. dubit. 18.*

Z 2

Quia

Quia damnando ex privata scientia facit injuriam reo, cum sic non procedat ut competens Iudex, nec ex vi officij talis potestas sit illi concessa. Quando etiam per injuriam extorquet crimen, ponit injustè causam damni inde secuti, ideoque tenetur illud reparare.

Censetur autem injustè crimen extorquere,
1. Si per seipsum criminis inquisitionem incipiat, nullà præcedente infamiâ, aut denunciatione juridicâ, quæ inquisitioni viam aperiat. 2. Si tormentis, vel metu propinquo tormentorum Confessionem elicit, cum non adefsent indicia idonea ad torquendum. 3. Si dolo induxit ad confitendum, ut promittendo illi impunitatem si crimen agnosceret, &c.

Sed in his observandum. Si Iudici suppetebant aliæ rationes ex quibus reum juridicè damnare poterat, tunc non teneri ad restitutionem. Quia procedendo ex scientia privata, vel extorta, tantum injuria commissa est in modo inferendi damni, non in illius substantia, cum idem damnus ex alia ratione justè inferre potuerit.

2. De *Advocati* obligatione dicendum, Quando ex ipsius negligentia, aut imperitia, cliens justam causam amisit, tenetur huic resarcire damnus quod ipsi inde accessit. Quia lex justitiæ requirit ut pro suo cliente diligentiam debitam adhibeat pro conditione causæ sibi commissæ, ut si sit difficilis, aut magni momenti, plus studij, & curæ applicare teneatur, quàm si sit facilis, aut momenti minoris. Præterea ratione officij tenetur esse instructus peritiâ convenienti in illo jure, & munere quod exercet, cum pro idoneo *Advocato* se exponat, & pro qualitate personæ sic instructæ stipendia recipiat: in quo si desit, pro restitutione damni inde secuti ad restitutionem obligatur. Quantur.

Quando Advocatus defendit causam quam satis advertit esse injustam, tenetur ad restitutionem omnium damnorum quæ parti obveniunt ratione patrocinij ab illo suscepti, ut sunt expensæ in litæ factæ, & alia quæ per litem amittit: & si clientem cum bona fide procedentem non monuit de causæ injustitia, tenetur illi de damno inde consecuto. Quia horum omnium se veram causam præbuit sive committendo, sive omit-tendo contra debitum sui officij, ad quod præstandum se tacitè obligavit.

Quod si cliens monitus de causæ injustitia nolit à se desistere, tenetur adhuc Advocatus causæ prosecutionem deserere. Neque tunc licet illi inducere partem ad transactionem cum illius damno conjunctam. Quia transactio sive compositio tantum habet locum in causa dubia, uti docet D. Thomas *quest. 7. art. 3. ad 2.* Sylvester *v. Advocatus num. 16.* Navarrus *cap. 25. num. 28.* Ex quo etiam patet, graviter peccare sive Consilia-rios, sive Advocatos, qui in decursu litis adver-tentes partem alteram, cui forte favent, tueri causam iniquam, inducunt alteram ad composi-tionem, recedendo ex parte à suo jure, cum ta-men illis constet jus hujus dubium non esse.

Advocatum nulli facere injuriam defendendo etiam causam minus probabilem, modò verè probabilem, diximus supra tract. 1. in principijs practicis de opinione probabili: & ut recte hic notat *Lessius*, sæpe id quod apparet minus probabile, à parte rei verius est.

3. De Teste in judicio dicendum, Si vel ex certa scientia, vel ex crassa ignorantia protulit falsum testimonium, & ratione istius alter injustè damnum sustinuit, tenetur in solidum ad totius damni restitutionem. Quia testis ille per injuriam

fuit causa efficax totius damnificationis quæ ex illius testimonio provenit.

Si tamen *Reus* jam erat per alios testes convictus, & tuum testimonium illis accedens nihil effecit, sic ut propter illud nec pœna sit aucta, nec *Judex* redditus sit firmior ad eam infligendam, tunc ad restitutionem non obligaris. Quia etsi falsum illud testificando injuriam intuleris, non fuisti tamen causa efficax damni secuti, cum illatum sit ex prioribus testimonijs, & tua testificatio superveniens in illud non influxerit: ita *Lessius* cum alijs, supra cap. 13. dub. 2. & cap. 30. dub. 7.

Qui falsum testimonium dixit ratione cujus mors vel mutilatio inferenda est, tenetur sua dicta revocare, si id profuturum sit, quamvis ipsi periculum similis pœnæ immineret, ita *Doctores* communiter. Quia, in pari damno melior censei debet conditio innocentis, ex *Regula Juris*. Idem dicendum, si quis alios ad falsum testimonium dicendum induxerit. Quod etiam in restitutione famæ, pecuniæ, & honoris in pari detrimento locum habet.

Si quis falsum testificatus est ex ignorantia, vel inadvertentia non damnabili, vel ex oblivione saltem non mortifera, ratione cujus contingit aliquem damnari, non obligari ad restitutionem docent passim *Theologi*, cum *Petro Navarra*, *Lessio*, *Cajetano* *quest. 70. art. 4.* alijsque Neque teneri cum vitæ periculo suum testimonium revocare, ut ibidem *Cajetanus*. Quia nec tenetur ratione rei acceptæ, cum nihil accepit; neque ratione injustæ damnificationis, cum supponatur non peccasse, saltem mortaliter: ut

Testis non tenetur ad restitutionem ex eo quod

in alterius periculo se non obtulerit ad testificandum, ut docet Navarrus c. 15. n. 17. &c. Quia non tenetur ex iustitia se ad hoc offerre, quamvis aliquando teneatur ex charitate, ut si videat suum testimonium esse necessarium ad innocentem liberandum. Neque ad restituendum tenetur, si nolit testari, quando inde grave damnum illi immineret. Quia in hoc casu neque per se obligationem habet ut grave damnum sibi procuraret, neque Superior potest ad hoc eum obligare, nisi in casu quo ratio boni publici ad postularer.

Sed quid si nullum damni periculum immineret, & à Iudice citetur, vel iubeatur citari ad testificandum? Docent non pauci, si hoc casu fugiat, vel se occultet, vel aliqua arte Iudicis interrogationem eludat, ad restitutionem obligari. Ita Navarrus cap. 25. num. 41. Sorus lib. 5. de iust. quest. 7. art. 1. Mich. Salonijs quest. 70. art. 1. lib. 3. alijque. Quia, inquiunt, hoc ipso quo citatus est per publicum nunciium, tenetur ex iustitia testimonium proferre: sicut tenetur is cui munus tatoris impositum est.

Respondet tamen Lessius supra, adducens Petrum Soto, Saloniium & Ioannem à Penna, primo verius omnino videri, eum qui se occultat, vel fugit anteaquam Iudicis præceptum, aut citatio illi legitimè denunciatur, non teneri ad restitutionem damni secuti ex defectu testificationis: quamvis potuerit graviter peccasse contra charitatem proximi. Ratio est, quia nemo tenetur præcepto Superioris, priusquam ei debito modo imponatur, ut si aliquis, etiam non rectè, videri conspectum Superioris, ne illi mandatum aliquod imponat, tali mandato nondum denunciato non obligatur.

Secundò, Non videri etiam improbabile, ad resti-

restitutionem damni non teneri, si postquam citatio Iudicis per ministrum publicum illi insinuata est, fugâ, vel fraude aliqua testificandi actum declinaverit; ut si reum sibi inimicum esse prætendat. Ita Lessius supra, citans Sylvestrum id aperte docentem *ver. Testis num. 8.* Molinam, & alios; Quia etsi in tali casu admittant peccatum contra obedientiam & charitatem proximi, non tamen contra justitiam, quæ obligationem restituendi fundare solet. Quod confirmatur ex eo, quod nemo possit alteri dare ius ad functiones liberas alterius, nisi qui illarum est dominus: cum ergo nemo præter me sit dominus mearum functionum, qualis est restitucio, nemo etiam absque meo consensu potest alteri ad illas jus concedere: intelligendo ut supra, nisi ratio boni publici id postulet.

Dicendum est denique cum communi, Testem teneri restituere quod accepit, ut verum testimonium proferret. Quamvis enim non semper ex iustitia teneatur testari; si tamen testari velit, tenetur ex iustitia testari veritatem: nam pro actione vel omissione aliunde debita, nihil potest exigere ab eo cui illa debetur. Excipe hic, nisi ipsa veritatis testificatio cederet in detrimentum testificantis, vel labor, aut sumptus ab illo impendendus esset.

Pro pleniori notitia & commodo, hic oportune subiicio Propositiones recenter prohibitas ad hanc materiam pertinentes:

Quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alia. Damnavit Alexander VII. *propos. 26.*

Pars 3. tract. 5. cap. 14. De Restitutione. 537

Licet interficere falsum Accusationem, falsos Testes, ac etiam Iudicem à quo iniqua certò imminet sententia si alià viâ non potest innocens damnum evitare. Idem Alex. VII. Prop. 18.

Quoad forum conscientia, Reo correcto, ejusque contumaciâ cessante, cessant Censura. Idem Proposit. 44.

Probabiliter existimo, Iudicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem. Damnavit Innocentius XI. Prop. 2.

Quidni non nisi veniale sit Detrahentis auctoritatem magnam, sibi noxiam, falso crimine elidere. Idem Innoc. XI. Propos. 43.

De Regulis & notitia Iuris utriusque, & alijs ad forum Iudiciale pertinentibus, accedit infra hunc Operi Tractatus septimus in fine hujus Tomi secundi.

Z 5

TRAG.